

รูปแบบกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภาพแรงงานสูงอายุนอกระบบในเขตเทศบาล
ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19
Model of the Process of Promoting and Developing the Productivity of Informal
Older Adult Workers in Sam Khok Sub-District Municipality, Sam Khok District,
Pathum Thani Province in the Situation of the Epidemic of Covid-19

อัครมณี สมใจ

Akramanee Somjai

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: akramanee.so@ssru.ac.th

Received: July 15, 2023

Revised: August 21, 2023

Accepted: August 22, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ แรงงานผู้สูงอายุสัญชาติไทย ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นสมาชิกสมาคม ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.860 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ สถิติเอฟ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านสภาพร่างกายที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านสภาพอารมณ์ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพอารมณ์ที่ดี (2) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (3) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี (4) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพร่างกายที่ดี (5) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และ (6) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

คำสำคัญ: การส่งเสริมและพัฒนา, แรงงานสูงอายุนอกระบบ, โควิด 19

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the quality of life of informal older adult workers within Sam Khok Sub-district Municipality, Sam Khok District, Pathum Thani Province, 2) guidelines for improving the quality of life of informal older adult workers within Sam Khok Sub-District Municipality, Sam Khok District, Pathum Thani Province. The sample group is Thai elderly workers aged 60 years and over who are members of the Association of older adults in Sam Khok Municipality Sam Khok District, Pathum Thani Province, 400 people. Data was collected using questionnaires with a total confidence value of 0.860 and analyzed using statistical programs used in the research, including frequency, percentage, mean, standard deviation, statistical F, and multiple regression analysis.

The results showed that 1) the quality of life of the older adult labor in terms of living conditions Overall, it was at a moderate level, Good physical condition overall, it is at a high level. Self-determination overall, it was at an intermediate level. Social integration overall was at a moderate level. Interpersonal relationship overall, was at a reasonable level and good emotional state, and it is at a high level. 2) guidelines for improving the quality of life of informal older adult workers include (1) the quality of life of older adult workers in terms of good emotional condition, (2) the quality of life of older adult workers about interpersonal relationships, (3) the quality of life of older adult workers in terms of good living conditions, (4) the quality of life of older adult workers in terms of physical condition, (5) the quality of life of older adult workers in terms of social integration, and (6) the quality of life of older adult workers in self-determination.

Keywords: Promotion and Development, Informal Older Adult Workers, Covid-19

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมแรงงานผู้สูงอายุกำลังเป็นประเด็นที่หลาย ประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ และนำมาซึ่งความท้าทายในหลายมิติทั้งการลดลงของจำนวน แรงงานที่อาจส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจการออกแบบระบบบำนาญและบำนาญ การสร้าง ความมั่นคงทางการเงินหลังวัยเกษียณ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุล้วนแต่จำเป็นต้องมีมาตรการและการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน สำหรับ บริบทสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ปัจจุบัน ยังเปลี่ยนผ่านเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์โดย ประเทศไทยมีส่วนประชากรแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นประชากรในวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง อย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ระดับรายได้ต่อหัวและระดับการศึกษาของไทยยังต่ำ กว่าประเทศอื่นที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมแรงงานผู้สูงอายุแล้ว ผลจากการเปลี่ยนผ่านสู่

สังคมแรงงานผู้สูงอายุของไทยจึงอาจเกิดขึ้นรวดเร็วและรุนแรงกว่าในหลายประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมแรงงานผู้สูงอายุและเริ่มออกมาตรการรับมือในด้านต่าง ๆ อาทิ การลดภาษีนิติบุคคลให้แก่สถานประกอบการที่มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ การให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ แรงงานผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage) และการให้เบี้ยยังชีพแก่แรงงานผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ได้บรรจุ ประเด็นความท้าทายของภาวะสังคมแรงงานผู้สูงอายุของประเทศไทยในร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 - 2579) อย่างไรก็ตามมาตรการเหล่านี้�าจยังไม่สามารถตอบโจทย์ของประเทศไทยได้ทั้งหมด (อรนิษฐ์ แสงทองสุข, 2562)

ขณะที่จำนวนรวมของประชากรประเทศไทยค่อนข้างจะคงตัวนั้น ประชากรในกลุ่มที่ เป็นส่วนยอดของพีระมิดหรือประชากรแรงงานผู้สูงอายุขนาดใหญ่ขึ้นและที่สำคัญคือเติบโตอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมามีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 7.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรประเทศไทยทั้งหมด 64 ล้านคน แต่ประชากรกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุนี้จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยอัตราปีละประมาณร้อยละ 5 เท่า ให้เพิ่มจำนวนขึ้นอีกเท่าตัวเป็นประมาณ 15 ล้านคน ในอีก 20 ปี ข้างหน้า ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และเพิ่มเป็น 16.6 ล้านคนในอีก 30 ปี ข้างหน้า หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 27 ของประชากรทั้งหมด แบ่งประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มแรงงานผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 60 – 69 ปี (2) กลุ่มแรงงานผู้สูงอายุวัยกลาง อายุ 70 – 79 ปี และ (3) กลุ่มแรงงานผู้สูงอายุวัยปลายอายุ 80 ปีขึ้นไป (อรนิษฐ์ แสงทองสุข, 2562)

ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดวิธีการให้บริการแรงงานผู้สูงอายุนอกเหนือจากประชาชนทั่วไปตามแผนแรงงานผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 - 2564 จะมียุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่กระทรวงสาธารณสุขได้ เตรียมการดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 เป็นการเตรียมความพร้อมของประชากรเมื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ มีโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุและมีโครงการครอบครัวอบอุ่น
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 ทางด้านส่งเสริมสุขภาพแรงงานผู้สูงอายุจะมีการส่งเสริมการจัดตั้งและการดำเนินงานแรงงานผู้สูงอายุและเครือข่ายกรมอนามัยจัดทำคู่มือการดูแลส่งเสริมสุขภาพ ชุมนิทรรศการ 5 อ. และ CD ผู้สูงวัยออกกำลังกาย ด้วยภูมิปัญญา มีเว็บไซต์ที่จะบอกข้อมูลแรงงานผู้สูงอายุ
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านระบบการคุ้มครองทางสังคมสำหรับแรงงานผู้สูงอายุให้บริการผ่านโครงการบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และจัดสถานที่ให้เอื้อต่อแรงงานผู้สูงอายุเช่น ห้องน้ำ คนพิการและแรงงานผู้สูงอายุมีสถานที่ให้แรงงานผู้สูงอายุและชมรมออกกำลังกายเป็นที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรม หรือส่งเสริมอาชีพให้ชาวบ้าน และจะมีการมอบโล่ให้กับวัดส่งเสริมสุขภาพทุกจังหวัดทุกปี

ในด้านบทบาทของกระทรวงสาธารณสุขนั้นมีเป้าหมายในการดูแลสุขภาพแรงงานผู้สูงอายุโดยเน้นที่ว่า ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการเตรียมความพร้อม และมีการตรวจสุขภาพเมื่อถึงวัยแรงงานผู้สูงอายุได้รับการคัดกรองเพื่อการรักษาที่สถานบริการสาธารณสุข ตามขั้นตอน และมีหน่วยงานประชาชนทั่วไป และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นั้นประกอบด้วย (กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ, 2560)

1. นโยบายช่วยแรงงานผู้สูงอายุที่ด้อยสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ประเทศไทยมีนโยบายที่จะจัดสวัสดิการให้กับประชาชนทั่วไปอย่างเสมอภาคโดยไม่เลือกเพศวัย เชื้อชาติ ศาสนา และฐานะทางเศรษฐกิจสังคม อยู่แล้ว สำหรับความช่วยเหลือที่รัฐจะให้กับแรงงานผู้สูงอายุที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจได้กำหนดไว้ในมาตรา 11 (11) แห่งพระราชบัญญัติแรงงานผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

2. นโยบายด้านสุขภาพอนามัยของแรงงานผู้สูงอายุปัจจุบัน ประเทศไทยมีนโยบายที่จะให้บริการทางการแพทย์รักษาพยาบาลแก่ผู้เจ็บป่วยอย่างทั่วถึงเริ่มจากโครงการ “30 บาท รักษาทุกโรค” และการให้บริการรักษาพยาบาลโดยถ้วนหน้า มีบริการ “บัตรทอง” สำหรับแรงงานผู้สูงอายุ

3. นโยบายช่วยเหลือแรงงานผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังรัฐควรมีนโยบายช่วยเหลือแรงงานผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังคนเดียว หรือแรงงานผู้สูงอายุที่อยู่ด้วยกันตามลำพังให้ชัดเจนในชุมชนชนบท หรือในเมืองเล็ก

4. นโยบายการคมนาคมขนส่งและสิ่งก่อสร้างสาธารณะสำหรับแรงงานผู้สูงอายุรัฐต้องมีนโยบายที่จะคุ้มครองสิทธิในการเดินทางของผู้สูงอายุ นโยบายดังกล่าวนี้จะต้องให้แรงงานผู้สูงอายุได้เดินทางตามถนนหนทางได้โดยจัดอุปสรรคสิ่งกีดขวางที่จะทำให้แรงงานผู้สูงอายุเกิด ความไม่สะดวก

5. นโยบายแผนการเตรียมความพร้อมช่วยเหลือแรงงานผู้สูงอายุยามที่เกิดอุบัติเหตุในช่วงที่เกิดอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินควรมีการเตรียมแผนเคลื่อนย้ายประชากรกลุ่มเปราะบางเหล่านี้เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินด้วย (กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษา รูปแบบกระบวนการส่งเสริมและการพัฒนาผลิตภาพแรงงานสูงอายุในระบบ ในเขตเทศบาลสามโคก ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านคุณภาพในการดำเนินชีวิต ในการเข้าสู่สังคมแรงงานผู้สูงอายรรวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและท้องถิ่นสู่การพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ในอนาคตต่อไป และชุมชนได้แนวทางสำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับแรงงานผู้สูงอายุให้มีคุณภาพในการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมต่อไป ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน หรือผู้ที่ท้องถิ่น สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในการดำเนินชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของแรงงานผู้สูงอายุในชุมชน หรือผู้ที่ท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เฉพาะแรงงานผู้สูงอายุ สัญชาติไทย ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีถิ่นอาศัยอยู่ในประเทศไทยปทุมธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 164,358 คน (กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ, 2562) ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเลือกตัวอย่างแรงงานสูงวัยนอกระบบ ในเขตเทศบาลเมืองคลองหลวง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีจำนวน 400 ราย การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่ง แบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎี ของ Schalock (2004) ประกอบด้วย 1. ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี 2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3. ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี 4. ด้านสภาพร่างกายที่ดี 5. ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม 6. ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

การตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. การหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงในเนื้อหา (Validity) โดยหาค่าดัชนีของความสอดคล้องกัน ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) แล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับแรงงานผู้สูงอายุที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (C - Coefficient) ของครอนบาค (ยูทพงษ์ กัลยวรรณ, 2543)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำจดหมายแนะนำตัว เพื่อขอความอนุเคราะห์สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ไปยังสมาคมผู้สูงอายุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไป ยังสมาคมผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในบางส่วน และบางส่วนจะทำการส่งทางไปรษณีย์ให้กับผู้ประสานงานซึ่งปฏิบัติงานอยู่ภายในสมาคมผู้สูงอายุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามครั้งที่ 2 และ 3 โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ส่งแบบสอบถามไปให้ใหม่ โทรศัพท์สอบถาม และติดตามด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

การตรวจแบบสอบถามและการให้คะแนน

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามด้านความคาดหวังของแรงงานผู้สูงอายุ และแบบสอบถามด้านคุณภาพในการดำเนินชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบมาตราวัดของ Likert โดยแบ่งข้อความแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับ ทั้งหมด นำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย โดย กำหนดระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน ส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนในปัจจุบัน

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) ใช้สำหรับ วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความคาดหวังของแรงงานผู้สูงอายุ และปัจจัยด้านคุณภาพในการดำเนินชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในประเทศไทย

3. ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับค่า นัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ .05 และ 01

ผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ กรณีศึกษา เขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมทุกด้าน

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ค่าสถิติ		แปลผล	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี	3.41	0.48	ปานกลาง	4
ด้านสภาพร่างกายที่ดี	3.62	0.44	มาก	1
ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง	3.19	0.59	ปานกลาง	6
ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม	3.49	0.58	ปานกลาง	3
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.33	0.53	ปานกลาง	5
ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี	3.52	0.44	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.43	0.38	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ ในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43$, S.D. =0.38) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสภาพร่างกายที่ดี ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.44) รองลงไปคือ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ($\bar{X}=3.52$, S.D.=0.44) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.58) ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.48) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X}=3.33$, S.D.=0.53) และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.59) ตามลำดับ

สรุปสมมติฐานการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ กรณีศึกษา ในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในตอนที่ 3 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้ทดสอบ	ผลการทดสอบ	
		ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.1 แรงงานผู้สูงอายุในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี ที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน	t-test Independent		√

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้ทดสอบ	ผลการทดสอบ	
		ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.2 แรงงานผู้สูงอายุในในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่าง	F-test One-Way	√	
1.3 แรงงานผู้สูงอายุในในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่าง	F-test One-Way	√	
1.4 แรงงานผู้สูงอายุในในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่าง	F-test One-Way		√
1.6 สูงอายุในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่าง	F-test One-Way	√	

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพอารมณ์ที่ดีพบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสุขกับสิ่งรอบข้างเช่นได้อยู่ใกล้ชิดกัน ลูกหลานและมีเวลาให้กับครอบครัวมากยิ่งขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ง่าย แต่ในบางครั้งที่แรงงานผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่เพียงลำพังในบ้านจะรู้สึกเหงา และเบื่อหน่ายสิ่ง ๆ ต่าง แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า หากสามารถปรับตัวและยอมรับสภาพได้ว่า ไม่ได้ทำงานและไม่ได้มีชื่อเสียงเกียรติยศเหมือนในอดีตก็จะสามารถมีความสุขและใช้ชีวิตอยู่สังคมได้ นอกจากนี้ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นว่า การควบคุมอารมณ์และความรู้สึกนั้น ทำได้ยาก เนื่องจากบางครั้งก็รู้สึกน้อยใจลูกหลาน ดังนั้น แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จึงคิดว่าการไปปฏิบัติธรรม หรือการไปทำบุญที่วัด หรือทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับสังคมจะทำให้ความรู้สึกเหงา และโดดเดี่ยวหายไปบ้าง

2. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี เนื่องจากมีเวลาว่างที่จะสนทนากับเพื่อนบ้านมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่ไม่ค่อยมีเวลาเนื่องจากต้องทำงาน และส่วนใหญ่แรงงานผู้สูงอายุจะมีกิจกรรมทำร่วมกับเพื่อนบ้าน บางครั้งเนื่องจากเพื่อนบ้านบางครั้งก็อยู่กับคนละช่วงอายุ จึงทำให้มีเวลาว่างไม่ตรงกัน บางครั้งเพื่อนบ้านต้องไปทำงาน แต่แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีกับเพื่อนบ้านที่เป็นแรงงานผู้สูงอายุเหมือนกัน ในด้านการพูดคุยกับเพื่อนบ้านเวลามีเรื่องไม่สบายใจหรือมีความทุกข์นั้น แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะไม่เล่าให้เพื่อนบ้านฟัง โดยแรงงานผู้สูงอายุจะเก็บปัญหาเหล่านั้นไว้คนเดียว และในเวลาว่างแรงงานผู้สูงอายุจะไปเยี่ยมเยียนญาติมิตรและเพื่อนฝูงบ้างในบางครั้งเท่านั้น ไม่ได้เดินทางไปเยี่ยมบ่อยๆ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการ

เดินทาง และมักจะพบกันในช่วงเทศกาลต่าง ๆ หรือวันรวมญาติของแต่ละครอบครัวเท่านั้น และ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า การเดินทางไปเยี่ยมเยือนญาติหรือเพื่อนๆ บ่อยเกินไปจะทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

3. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพหลักและส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม ทั้งนี้ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า ตรงกันว่าต้องการอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้และ ทำให้ใช้เวลาว่างได้อย่างมีประโยชน์และไม่รู้สึกเหงาอีกต่อไป แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูกหลานและยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลาน นอกจากนี้ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากรัฐบาลทุกเดือน แต่ก็ยังต้องพึ่งพาลูกหลานเมื่อยามเจ็บป่วย แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีภาวะหนี้สิน จะต้องจ่ายเป็นประจำ เช่น ช่วยลูกหลานผ่อนบ้าน เป็นต้น ด้านการรับประทานอาหารแรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใส่ใจกับสุขภาพมากขึ้น โดยจะเลือกรับประทานผักและผลไม้ตามฤดูกาล ด้านสุขอนามัยการใช้ห้องน้ำในบ้านนั้น ส่วนใหญ่มีความคิดว่าห้องน้ำในบ้านมีความปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

4. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพร่างกายที่ดี พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกเดือนที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ทั้งนี้แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ออกกำลังกาย โดยการเดินเป็นหลัก แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ และหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าควรหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารที่มี ไขมันสูง คอเรสเตอรอลสูง อาหารหรือขนมที่มีความหวานมาก เนื่องจากไม่ดีต่อสุขภาพ และรัฐบาลให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของแรงงานผู้สูงอายุ โดยมีการตรวจเบาหวานฟรี ที่โรงพยาบาลประจำอำเภอทุกวันจันทร์ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดว่าหน่วยงานเอกชนไม่ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพแก่แรงงานผู้สูงอายุ

5. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านการรวมกลุ่มทางสังคม พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักให้ความช่วยเหลือกับชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ เสมอที่มาร้องขอ และมีแรงงานผู้สูงอายุบางท่านที่เพิ่งเกษียณอายุราชการได้รับการเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษากรรมการ ชุมชน วัด โรงเรียน สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น ทั้งนี้ผู้สูงอายุยังมีการรวมกลุ่มกันเป็นสังคมนานาชาติ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในบางครั้งและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเมื่อชุมชนมีการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ นอกจากนี้ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี

6. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะทำตามสิ่งที่ท่านตั้งใจ แม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม และหากต้องทำบางสิ่งบางอย่างที่ต้องฝืนใจตัวเองแรงงานผู้สูงอายุจะไม่ทำอย่างเด็ดขาด ด้านการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในครอบครัว แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นมากนักเนื่องจากกังวลว่าจะทำให้ลูกหลานไม่สบายใจ และจะแก้ปัญหามาต่าง ๆ ไว้คนเดียว ไม่ยอมบอกใคร ทั้งนี้แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะตัดสินใจดำเนินการต่างๆ ด้วยตนเองไม่พึ่งพาลูกหลาน แต่ถ้าการตัดสินใจนั้นต้องเดินทางด้วย แรงงานผู้สูงอายุก็จะให้ลูกหลานช่วยตัดสินใจ นอกจากนี้แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบปฏิบัติตามความคิดของตนเองมากกว่าที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่น ถึงแม้ว่าจะเป็นลูกหลานของตนเองก็ตาม

อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ทัศนศึกษาในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสภาพร่างกายที่ดี รองลงไปคือ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปีมา ผ่องศิริ และคณะ (2561) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิต ภาวะสุขภาพจิตและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุ: ทัศนศึกษาเขตเมือง อุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมคะแนนคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.20 และสอดคล้องกับการศึกษาของวาสนา หลวงพิทักษ์ (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในชนบทโดยใช้ครอบครัวเป็นศูนย์กลาง เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับแรงงานผู้สูงอายุโดยเฉพาะในชนบทเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุให้ดำรงคุณค่าแห่งปุชนียะบุคคลของสังคมอย่างยั่งยืนสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนุช ฉายแสง (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในจังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยทางชีวะสังคม 5 ตัวแปร กลุ่มปัจจัยนำ 6 ตัวแปร กลุ่ม ปัจจัยเอื้อ 2 ตัวแปร และปัจจัยเสริม 2 ตัวแปร รวม 15 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับคุณภาพ ชีวิตแรงงานผู้สูงอายุ 2) ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุ มีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อ ความสามารถตนเองในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การได้รับแรงสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและชาวบ้าน การรับรู้ประโยชน์ของการมีคุณภาพชีวิตดี อาชีพหลัก และการได้รับแรงสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสถานภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ชนะโชค คำวัน (2553) ได้ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก มีคุณภาพชีวิตไม่ว่าจะเป็นในภาพรวม หรือรายด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จะอยู่ใน ระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ มี 4 แนวทางได้แก่ แนว ทางการมีส่วนร่วมของครอบครัว แนวทางการพัฒนา ด้านจิตใจ แนวทางการช่วยเหลือกรณีการเจ็บป่วย แนวทางการส่งเสริมรายได้ และแนวทางการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อการดำรงชีพของแรงงานผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภาพแรงงานสูงอายุในระบบ ในเขตเทศบาล ตำบลสามโคก อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ทัศนศึกษา ในเขตเทศบาล สามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น หน่วยงาน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1.1 ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นในด้าน ความพึงพอใจในชีวิต ด้านความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจและสังคม (ด้านความเป็นอยู่ที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อสุขภาพ และด้านความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจตามลำดับ

1.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพรวม ควรมีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แรงงานผู้สูงอายุ ได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้นในกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน ครอบครัวและสร้างความสัมพันธ์ กับคนในชุมชน โดยไม่แบ่งแยกอายุด้วย

1.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุง โดยเน้นใน ด้านความเป็นอยู่ที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน และด้านความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ

1.4 ด้านสภาพร่างกายที่ดีในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นในการ รักษาพยาบาลสุขภาพของแรงงานผู้สูงอายุ การให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพแก่แรงงานผู้สูงอายุ การรักษาแรงงาน ผู้สูงอายุยามเจ็บป่วย โดยไม่มีการจำกัดประเภทและชนิดของโรค

1.5 ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นใน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับทุกคนในชุมชน การจัดกิจกรรมให้แรงงานผู้สูงอายุได้มีการ พบปะสังสรรค์กันมาก ขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.6 ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นการ สร้างความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

เพื่อให้การบริหารจัดการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นหน่วยงาน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีในภาพรวมควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการส่งเสริมให้ ครอบครัวอยู่กันอย่างมีความสุข ให้รู้สึกแจ่มใสเบิกบานกับสิ่งรอบข้าง และสามารถควบคุมความรู้สึก ของตนเองได้

2.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องการ ให้บริการแรงงานผู้สูงอายุ โดยมีหน่วยให้บริการในเวลาที่เหมาะสมไม่สับสนสามารถปรับทุกข์ได้

2.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการหาอาชีพ เสริมให้กับแรงงานผู้สูงอายุเพื่อให้แรงงานผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้นและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.4 ด้านสภาพร่างกายที่ดีในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการให้ข่าวสาร ต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแรงงานผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน

2.5 ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่อง ความการสร้าง ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น และควรจัดกิจกรรมในชุมชนอย่าง ต่อเนื่องเพื่อให้แรงงานผู้สูงอายุ ได้มีส่วนร่วม

2.6 ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่อง การเปิดโอกาส ให้แรงงานผู้สูงอายุ เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ และให้แรงงานผู้สูงอายุเป็นคนกำหนดกิจกรรมเอง ทั้งนี้ เพื่อที่ กิจกรรมนั้น จะได้เกิดประโยชน์และตรงตามความต้องการของแรงงานผู้สูงอายุมากที่สุด

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 หน่วยงานภาครัฐควรจัดตั้งชมรมแรงงานผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ของ แรงงานผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดรายได้ และเพื่อสร้างทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม

3.2 หน่วยงานภาครัฐควรจัดตั้งชมรมแรงงานผู้สูงอายุในชุมชน ควรมีการจัดตั้งศูนย์ให้แรงงาน ผู้สูงอายุมืออาชีพ ได้ทำกิจกรรม จิตอาสาต่าง ๆ ร่วมกัน มีการดูแลสารทุกข์สุกดิบซึ่งกันและกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ. (2560). *แนวโน้ม สาเหตุ และผลที่ตามมาของการมีอายุสูงขึ้นของประชากร*. ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://www.dopa.go.th/th>
- กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ. (2562). *ยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมคนก่อนวัยสูงอายุและยุทธศาสตร์ด้านระบบ คู่เมือง*. ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://www.dop.go.th/th>
- ชนะโชค คำวัน. (2553). *แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จังหวัดนครพนม* (รายงานการศึกษาอิสระ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปัทมา ผ่องศิริ และคณะ. (2561). *คุณภาพชีวิตภาวะสุขภาพจิตและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของ ผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเขตเมือง อุบลราชธานี. วารสารเกื้อการุณย์, 25(2), 137-150.*
- ยุทธพงษ์ กัลยวรรณ. (2554). *พื้นฐานการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วาสนา หลวงพิทักษ์ และคณะ. (2562). *ปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัด สุพรรณบุรี. วารสาร พยาบาลมหาวิทยาลัยสยาม, 20(38), 67-81.*
- ศิรินุช ฉายแสง. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในจังหวัดอำนาจเจริญ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อรณิชฐ์ แสงทองสุข. (2562). *การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 เรื่อง วิจัยและนวัตกรรมเพื่อประเทศไทย 4.0 (Research and Innovation for Thailand 4.0), 498-505. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.*